

EL PLA D'ÚS DEL CATALÀ A LES OFICINES JUDICIALS

Anna FAYOS I MOLET

Responsable del Pla d'ús del català en l'àmbit judicial.
Direcció General de Relacions amb l'Administració de Justícia

Sumari

1. L'ús de la llengua pròpia de Catalunya en l'àmbit de l'Administració de justícia.
 - 1.1. Els estats plurilingües.
 - 1.2. El poder judicial i l'Administració de justícia en l'ordenament jurídic espanyol i en la jurisprudència del Tribunal Constitucional.
 - 1.3. Obstacles i problemes que troba l'ús de la llengua pròpia en l'àmbit de l'Administració de justícia.
2. Actuacions del Departament de Justícia de la Generalitat en matèria de normalització lingüística en l'àmbit judicial.
 - 2.1. L'experiència pilot de 1992.
 - 2.2. El Programa de normalització lingüística en l'àmbit judicial: 1993-2000.
3. El pla pilot de funcionament en català de 40 oficines judicials: 2000-2002. Consolidació del Pla d'ús del català.

1. L'ÚS DE LA LLENGUA PRÒPIA DE CATALUNYA EN L'ÀMBIT DE L'ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA

1.1. *Els estats plurilingües*

Els estats que tenen diversitat de llengües dins el seu territori han optat per diferents fórmules per regular-ne l'ús. Existeix el patró d'admissió de tota la diversitat lingüística del territori *versus* el patró d'opció per declarar l'oficialitat d'una sola d'aquestes llengües, generalment la d'utilització majoritària. Es tracta, en aquest cas, de la declaració d'una única llengua oficial que serà l'única que tindrà validesa com a llengua de comunicació oral o escrita amb els poders públics. Per contra, en el cas dels estats plurilingües existeix més d'una llengua, amb caràcter de cooficialitat, i totes són vàlides en els actes de comunicació amb els poders de l'Estat. No obstant això, el règim jurídic d'ús pot adoptar diverses formes i els criteris aplicables poden ser el territorial o el personal.

S'hi ha d'afegir, a més, l'estructura política que hagin adoptat els estats plurilingües. En el cas de l'Estat espanyol ha estat adoptat el model d'Estat de les autonomies, a partir de l'aprovació de la Constitució de 1978 (CE),

l'opció feta és la de dret lingüístic territorial, i l'estatut jurídic de les llengües és el de cooficialitat, amb remissió a allò que estableixin els estatuts d'autonomia respectius.¹

L'Estatut d'autonomia de Catalunya (EAC) va establir que, dins la cooficialitat de llengües proclamada per la CE, el català tenia la consideració de llengua pròpia de Catalunya.² Quant a la regulació legal, el Parlament català ha aprovat successivament dues lleis de normalització lingüística: la Llei 7/1983, de 18 d'abril, de normalització lingüística de Catalunya, i la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística.

1.2. *El poder judicial i l'Administració de justícia en l'ordenament jurídic espanyol i en la jurisprudència del Tribunal Constitucional*

La unitat del poder judicial que estableix la CE impedeix l'existència d'un poder judicial propi de Catalunya. A més, l'article 149.1.5 determina que l'Administració de justícia és competència exclusiva de l'Estat. Tanmateix, el poder judicial no podia ser aliè a la profunda transformació que suposava la nova estructura territorial de l'Estat, i això explica que l'article 152.1 CE, paràgraf segon, prevegi l'existència d'un Tribunal Superior de Justícia que culmini l'organització judicial dins l'àmbit territorial de la comunitat autònoma i permeti la participació de les comunitats autònomes en l'organització de les demarcacions judicials.

L'EAC va desenvolupar les previsions de la Constitució pel que fa a l'existència d'un Tribunal Superior de Justícia (TSJ). Aquest Tribunal és l'òrgan en el qual culmina l'organització judicial a Catalunya, i es configura com la màxima autoritat en matèria de dret propi autonòmic. Tot i així, no és un òrgan propi de la Generalitat, tal com ben aviat va tenir ocasió de precisar el Tribunal Constitucional (STC 38/1982).

D'altra banda, l'EAC va atorgar determinades competències a la Generalitat en matèria d'Administració de justícia, tot i la dificultat aparent que suposava l'article 149.1.5 CE, que atribueix aquesta matèria a la competència exclusiva de l'Estat.³

La Llei orgànica 1/1985, d'1 de juliol, del poder judicial (LOPJ), en matè-

1. Art. 3 CE.

2. Art. 3 EAC.

3. L'apartat 1 de l'article 18 EAC estableix que correspon a la Generalitat exercir totes les competències que la LOPJ atribueix al Govern de l'Estat (és l'anomenada clàusula subrogatòria), i l'apartat 2 del mateix article disposa que la Generalitat fixa les demarcacions judicials i n'estableix la capitalitat.

ria de provisió de mitjans materials als jutjats i tribunals només va preveure la possibilitat que les comunitats autònomes assumissin facultats de gestió, condicionades a la decisió del Govern de l'Estat (quan es tracta de recursos estatals), o bé a determinats requisits de procediment (quan es tracta de recursos propis). En matèria de demarcació judicial, va rebaixar notablement les previsions de l'EAC: en particular, la competència de «fixar» les demarcacions es va transformar en una simple proposta no vinculant.

Les stc 56/1990 i 62/1990 van aclarir la distribució competencial en matèria d'Administració de justícia. Aquestes sentències van adoptar les tesis «autonomistes», segons les quals la clàusula subrogatòria estatutària podia ser plenament operativa en l'àmbit anomenat de «l'administració de l'Administració de justícia». Aquesta matèria inclou la provisió i la gestió dels mitjans materials i del personal no jurisdiccional dels jutjats i tribunals i no s'integra en el concepte estricte d'Administració de justícia, que l'article 149.1.5 de la Constitució reserva a l'Estat de manera exclusiva.

1.3. *Obstacles i problemes que troba l'ús de la llengua pròpia en l'àmbit de l'Administració de justícia*

L'Administració de justícia té uns trets característics que es poden sintetitzar de la manera següent:

- Es tracta d'un poder únic per a tot l'Estat.
- Els cossos que integren l'Administració de justícia (jutges, secretaris, metges forenses, oficials, auxiliars i agents) són cossos «nacionals».
- L'estructura organitzativa de l'Administració de justícia provoca una gran compartimentació de l'organització administrativa dels òrgans judicials. La independència jurisdiccional s'ha fet extensiva als usos lingüístics.
- La participació de molts més agents que en procediments administratius (jutge, secretari, altres funcionaris, representació, defensa i acusació de les parts, administració, etc.).
- El material de treball és essencialment en castellà: la normativa (llevat de la catalana), la jurisprudència, les monografies i els manuals, etc.

Per regular l'ús del català en l'Administració de justícia mitjançant una llei d'ús de les llengües oficials cal:

a) Distingir els àmbits de competència propis de la Generalitat (dins els quals s'aplica el règim propi de la Generalitat) i els que són de l'Estat (Govern i Consell General del Poder Judicial).

b) Dins l'àmbit de competències que l'Estat deté per raó de la matèria, seria possible incidir-hi de la manera següent:

- Exigència d'uns determinats resultats respecte al ciutadà (creació *ex lege* de drets lingüístics per als ciutadans que es relacionen amb l'Administració de justícia).
- Mesures de promoció: convenis amb els organismes competents per promoure el català en l'Administració de justícia, com ara el que ja existeix per a la publicació de normes estatals i autonòmiques, en llengua catalana, al BOE).

2. ACTUACIONS DEL DEPARTAMENT DE JUSTÍCIA DE LA GENERALITAT EN MATÈRIA DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA EN L'ÀMBIT JUDICIAL

2.1. *L'experiència pilot de 1992*

L'experiència pilot de 1992 va néixer a partir d'un conveni de cooperació signat entre la Generalitat i el Consell General del Poder Judicial (CGPJ) que va permetre l'entrada a vuit oficines judicials d'assessors lingüístics, que hi col·laboraven directament. Un cop aprovat aquest conveni, es va demanar l'aquiescència de vuit jutges per admetre-hi la col·laboració dels assessors lingüístics, la missió principal dels quals era la traducció sistemàtica de tota la documentació que sortia d'aquests jutjats.

L'experiència va obtenir un resultat immediat molt bo: van sortir en català el 90 % dels documents dels jutjats que hi participaven. No obstant això, acabada l'experiència (amb la subsegüent retirada dels assessors lingüístics), l'ús del català va tornar a ser inferior al 10 %.

2.2. *El Programa de normalització lingüística en l'àmbit judicial: 1993-2000*

Aquest Programa, que s'ha desenvolupat des de l'any 1993 fins a l'any 2000, comportava un canvi de filosofia en la línia d'actuació. L'objectiu proposat era aconseguir que jutges, secretaris i personal funcionari al ser-

vei de l'Administració de justícia tinguessin la competència lingüística suficient per treballar en català de manera autònoma.

Així, la principal línia d'actuació va ser facilitar l'assistència a cursos de català a tot el personal judicial per tal que assolissin els coneixements necessaris per utilitzar el català en la documentació. Durant aquest període es van organitzar al voltant de 350 cursos, als quals van assistir aproximadament 5.000 funcionaris, i es va estimular l'ús del català entre el personal dels jutjats.

L'avaluació del Programa de normalització no va donar els resultats esperats, atès que es va demostrar que la capacitat lingüística del personal no era suficient per garantir-ne l'ús habitual en la documentació i les actuacions orals.

2.3. *El Pla pilot de funcionament en català de 40 oficines judicials: 2000-2002. Consolidació del Pla d'ús del català*

El Pla pilot de funcionament en català de 40 oficines judicials es va iniciar l'octubre de l'any 2000, amb la finalitat de demostrar que era possible usar el català en l'àmbit de l'Administració de justícia sense causar retards ni dilacions indegudes i, naturalment, sense provocar indefensió a les parts, amb la consegüent vulneració de l'art. 24 CE.

Els objectius del Pla pilot són els següents:

- Aconseguir que un gran nombre d'oficines judicials de Catalunya generin tota la documentació en català.
- Demostrar que el català es pot utilitzar amb normalitat en l'Administració de justícia.
- Fer canviar les inèrcies del castellà.
- Estendre progressivament aquesta experiència a altres oficines judicials: vam començar amb 40 oficines a l'octubre de 2000, i actualment n'hi ha 106 d'inscrites.
- Estructurar el Pla en tres fases de diferent grau de participació.

Requisits per participar-hi:

- La inscripció ha de ser voluntària. Hi han d'estar d'acord, almenys, el jutge, el secretari i el 50 % del personal de l'oficina judicial.
- Cada mes les oficines inscrites han de presentar un informe sobre l'ús del català a la seva oficina.
- Totes les oficines inscrites tenen accés a un programa de traducció automàtica i a l'assistència permanent d'un lingüista.

- El Departament de Justícia dóna una compensació econòmica de 601 € al semestre a totes les persones que hagin complert els requisits que estableix el Pla.
- Els fiscals i els metges forenses que donin suport al Pla pilot i treballin en català també s'hi poden inscriure.

Segona fase

- Les oficines inscrites tenen la possibilitat de continuar-hi participant sis mesos més.
- En aquesta fase es pretén que els funcionaris treballin en català de manera autònoma.
- Es van plantejar dues opcions de continuïtat:
 - continuar en el Pla amb l'ajut permanent del lingüista, però percehent el 50 % de la gratificació rebuda en la primera fase, o bé
 - continuar en el Pla treballant en català amb l'ajut només puntual del lingüista i percehent el 100 % de la gratificació rebuda en la primera fase.
- Amb un compromís del 70 % de producció en català.

Consolidació del Pla d'ús del català: tercera fase del Pla i requisits de participació

- Les oficines judicials que ja faci dos anys que estan inscrites al Pla i que hi vulguin continuar participant al 100 % hauran de complir els requisits següents:
 - a) Gestionar directament la documentació que obtinguin del traductor automàtic.
 - b) Fer-se càrrec de la postedició de tots els documents que emetin.

Per tant, no s'admetrà la participació desigual del personal de l'oficina judicial i del jutge o magistrat, i, en cas que no es compleixin els requisits establerts, tota l'oficina s'integrarà en la modalitat de participació al 50 %.

Sentències emeses el 2002

	Barcelona ciutat		Barcelona comarques		Girona		Lleida		Tarragona		Total	
<i>Gener</i>	708	75	432	108	422	43	280	67	141	72	1.983	365
<i>Febrer</i>	743	147	631	78	528	104	279	72	136	120	2.317	521
<i>Març</i>	674	76	458	74	506	80	250	73	160	101	2.048	404
<i>Abril</i>	754	91	603	76	482	22	258	56	127	121	2.224	336
<i>Maig</i>	735	101	640	116	482	71	288	91	128	70	2.273	449
<i>Juny</i>	717	135	791	84	358	163	325	98	223	47	2.414	527
<i>Juliol</i>	787	209	714	126	444	61	312	137	264	26	2.521	559
<i>Agost</i>	33	9	59	15	64	2	33	10	6	2	195	38
<i>Set.</i>	611	97	752	95	341	77	278	93	135	21	2.117	383
<i>Oct.</i>	742	293	1.053	197	402	159	378	96	195	22	2.770	767
<i>Nov.</i>	818	233	764	65	446	97	232	57	240	15	2.500	467
<i>Des.</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Total	7.322	1.466	6.897	1.034	4.475	879	2.913	850	1.755	617	22.362	4.846
%	83	17	87	13	84	16	77	23	74	26	83	17

Resultats del Pla pilot per al 2001

Atès que el primer semestre de 2002 s'han fet 12.934 sentències en català (xifra que significa més del doble de les que es van fer l'any anterior en el mateix període), la previsió és acabar l'any amb 25.000 sentències dictades en català, cosa que suposa un 86 % del total de sentències emeses pels òrgans inscrits al Pla. Igualment, el nombre d'interlocutòries ha augmentat de manera proporcional i n'esperem una xifra de prop de 150.000 en català, la qual cosa significaria un 88 % del total.

Aquest Pla es va iniciar l'octubre de 2000 amb 40 oficines judicials, i, després de dos anys de funcionament, a finals de 2002 el nombre d'oficines inscrites ja és de 106. L'interès per participar-hi augmenta cada dia, ja que el personal dels jutjats s'adona que és possible treballar en català i que disposa dels mitjans per fer-ho.